

Torre de telegrafia òptica militar – T-55

Fogars de la Selva

Ubicació

Lloc/Adreça: Polígon 11 Parcel·la 108
Emplaçament Veïnat de Ponent
Alçada: 254

Coordenades:

Latitud: 41.72469
Longitud: 2.6537
UTM Est (X): 471197
UTM Nord (Y): 4619268

Classificació

Número de fitxa 08082 - 177
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani
Segle XIX
Any 1848 - 1849
Autoria de l'element: José Maria Mathé, coronel de l'Estat Major de l'exèrcit espanyol.
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Tot i que no fa pas massa s'hi va intervenir efectuant una neteja, desbrossament i tancament perimetral de fusta, la presència d'arbres que creixen en la mateix estructura estan provocant l'acceleració en l'ensorrament de l'edifici.

Protecció Legal
Tipus de protecció: BPU
Observacions protecció: Nivell 5 de protecció del Catàleg de Béns Protegits.
Data aprovació: dc., 31/10/2012 - 12:00
Número inventari Sí (IPA)
Generalitat i altres inventaris

Accés	Fàcil
Ús actual:	Cultural
Titularitat	Privada
Titular:	08081A011001080000BS
Autoria de la fitxa	Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa:	dt., 01/03/2022 - 10:59

Descripció

La torre de telegrafia òptica militar del turó Gros de Terra Negra està situada al sud-oest del municipi de Fogars de la Selva, en una elevació de 254'4 m, entre el turó de Can Planes (252'4 m) i el turó Gros de Terra Negra (273'4 m). L'accés més fàcil es fa entrant per la urbanització anomenada Regent Parc fins al capdamunt del carrer de Girona. Allí, a mà dreta hi ha una pista forestal, el SL-C.104 que cal pujar fins a trobar el post indicador del Parc del Montnegre i el Corredor (a mà dreta) que indica el camí a seguir per anar fins a la torre.

Es tracta de les restes d'una torre de planta quadrangular, construït damunt d'un roquissar granític, amb el basament atalussat, tot plegat d'uns vuit metres d'alçada. En els murs que queden dempeus, s'hi poden veure els canvis de paredat que mostren les cornises de separació entre pisos i les tres alçades: planta baixa, pis i coberta plana, al damunt de la qual s'hi ubicava l'estructura per a fer els senyals.

Es conserva el basament i el fossar defensiu emmurallat d'uns dos metres d'alçada màxima que ressegueix tot el perímetre exterior. Dels murs de la planta pis i talaia, el més ben conservat és el que està orientat al sud-oest, mentre que l'orientat al nord-oest només conserva la part que es recolza a la façana de migdia. Dels altres dos murs només se'n conserven les arrencades a partir del basament.

La seva alçada originària oscil·la entre els set i els vuit metres aproximadament. El parament és de maçoneria de pedra irregular obtinguda a partir del rebaix del fossar i maó amb arrebossat de morter de calç, del qual en resten alguns fragments visibles. Destaquen les espitlleres rectangulars emmarcades per maons tant a la planta baixa com al primer pis. Les obertures de les cantoneres estan esbiaixades. La simplicitat constructiva emprant els materials de l'entorn, s'ha reflectit en què les restes visibles tinguin un estat més dolent de conservació.

Observacions:

Tot i que a la documentació administrativa municipal figura com a torre del telèfon, es tracta d'una torre de telegrafia òptica de caire militar. També rep els noms de Torre de telegrafia òptica del Turó Gros de Terra Negra o Torre de Can Planes.

L'Ajuntament de Fogars de la Selva va realitzar una neteja de l'entorn i del camí d'accés a partir de la pista forestal. El va protegir amb una barana de fusta.

A l'interior de la torre, en l'ampit de les espitlleres s'hi ha localitzat fins a sis pessebres de muntanya que grups ciclistes dipositen anualment per Nadal.

Història

La torre de telegrafia òptica de Fogars de la Selva formava part de la línia militar Barcelona-Girona. Situada a 253'4 m d'altitud tenia comunicació visual directa amb la torre del Castell de Sant Joan de Blanes que estava situada a 13 quilòmetres i també amb la torre d'Hostalric situada a només 2'8 quilòmetres de distància.

La situació política cap a la dècada dels anys quaranta del segle XIX amb el fracàs del matrimoni programat entre Carles Lluís de Borbó i de Bragança i la reina Isabel II, la crisi agrària i les mesures centralistes que pertorbaven la vida de les classes populars, afavoriren cap a finals de l'any 1846 l'inici de la segona Guerra Carlina.

La telegrafia militar òptica sorgirà, bàsicament en un context de guerra de guerrilles on els atacants que es movien ràpidament per una orografia complicada, eren normalment protegits per la mateixa població. El govern central, davant la impossibilitat de control de la situació, s'encomana a Manuel Gutiérrez de la Concha, Marquès del Duero i capità general de Catalunya des de l'any 1845. Gutiérrez estableix tropes de desplaçament ràpid i permanent comunicades entre elles. Per això, contacta amb José Maria Mathé Aragua, brigadier que justament era a Catalunya dirigint les obres de la xarxa de telegrafia general o civil. Gutiérrez li encomana d'establir, amb caràcter urgent, una xarxa fixa de telegrafia òptica militar per tal de comunicar la capitania de Barcelona amb els principals focus de les revoltes a les comarques centrals catalanes (el Gironès, el Pla de l'Estany, Osona, el Bages i la Garrotxa), confluint a Vic, on hi havia el centre logístic de l'exèrcit, per continuar fins a Solsona, Igualada, Molins de Rei i Manresa. Per aquesta raó Mathé, en aquest desplegament contra rellotge de torres de caràcter militar, intentarà aprofitar sempre que pugui edificis ja construïts. Per aquest fet, sobre el terreny podem trobar torres de telegrafia òptica militar situades aprofitant les torres de guaita existents o edificis mig ruïnoses, com són per exemple les restes de l'ermita de Sant Llop a Sant Dalmai. Actuant així, la telegrafia òptica militar s'establí en un temps rècord, entre 1848 i 1849, tot i que n'hi haurà alguna construïda posteriorment.

L'any 1853 es construï la primera línia de telegrafia elèctrica entre Madrid i Irun, fet que marcarà l'inici de l'abandonament de la telegrafia òptica i el desús de les torres de caràcter militar que no serà realment oficial fins l'any 1862, moment en que es desmantellen i s'abandonen definitivament.

A cada torre hi havia un petit destacament militar, compost per un parell de caporals i dos soldats del Cos de Telègrafs Militars que vivien en permanència a la planta baixa.

La porta d'entrada acostumava a situar-se a la planta pis, donant així més seguretat. En aquesta planta podien tenir, a més, una finestra per façana defensada per dues espitlleres. El terrat estava protegit per una barana alta paredada d'uns dos metres que assegurava la protecció dels torrers.

En el Butlletí Oficial de la Província de Girona del 21 de febrer de 1851 es diu: *“El Excmo. Sr. Comandante general de esta provincia en 27 de enero último dijo á este gobierno lo que sigue: -Habiendo dispuesto el Eccmo. Sr. Capitán general de este ejército y principado, en circular de 5 del actual se construía en cada una de las torres telegráficas militares para su mayor defensa y Seguridad, un foso y otros Trabajos al indicado fin; y que los gastos se hagan por cuenta de los pueblos que forman las rodalias de las mencionadas torres telegráficas, á reintegrarse del fondo de quintes atrasadas: me veo en el caso de manifestarse á V.S., y consecuencia de haberme hecho presente algunas justicias hallarse apremiados por disposición de V. S. para el pago de lo que por aquel concepto aun adeudan; esperando se servirá V. S. alzar su disposición, para que puedan aquellas hacer frente á los gastos que con materiales, jornales y otros efectos se les están actualmente exigiendo para la construcción de las referidas obras”*.

El sistema de comunicació era senzill i fàcil de llegir i de transmetre. Consistia en un post vertical dividit en sis franges iguals en el qual, sobre la quarta franja, es col·locava una politja i un travesser. Aquest darrer, amb un parell de platets en els extrems, que podia girar verticalment a 360°. A la nit, en cas de necessitat,

els platets es podien substituir per llànties. A la part superior del post hi havia una altra politja que feia pujar o baixar una bola del mateix diàmetre que els platets.

Les torres estaven totes elles numerades. La primera arrencava de Barcelona amb el número 1. La de Fogars de la Selva duia el número 55.

Bibliografia

AJUNTAMENT DE FOGARS DE LA SELVA (2012). Catàleg de Béns Protegits; dins *Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Fogars de la Selva*.

ARJONA i BORREGO, Josep Maria (2021). Patrimoni arquitectònic per recordar. Les torres de telegrafia òptica. Les terres gironines connectades a Europa abans d'Internet (2a part – Les torres militars: La doble línia catalana), pàgs. 36-58. La Punxa.

FUGAROLAS i MASÓ, Jaume i VILÀ i CAMPS, Josep (2007). *Fogars de La selva, temps ha*. Fogars de La Selva: Edició dels autors.

LEN CURRIUS, Lluís; PERARNAU LLORENS, Jaume (2004). La telegrafia òptica a Catalunya. Núm.2 col·lecció "Patrimoni industrial". Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya mNATEC. Rafael Dalmau, Editor.

LLINÀS, Joan; LLORENS, Josep Maria; MERINO, Jordi (1996). La telegrafia òptica a la Selva (1848-1862). Quaderns de la Selva, 9, pàgs. 115-137. Centre d'Estudis Selvatans.

PRATS i PONS, Jaume (2004). Pedres. La telegrafia òptica a Catalunya. Barcelona: Institut Cartogràfic de Catalunya.

VV.AA. (2001). Arqueologia de la comunicació: Actes de les IV jornades d'Arqueologia Industrial de Catalunya. S.A. Marcombo.

